

CERCETĂRILE ARHEOLOGICE DE LA POLATA, JUD. GORJ

de VENERA RĂDULESCU
și GHEORGHE CALOTOIU

Localitatea Polata se află pe malul stâng al râului Sușița, la circa 4 km nord-vest de municipiul Tîrgu Jiu.

Ruinele medievale de la Polata, sub forma a "patru pivnițe" construite din piatră, au fost semnalate la sfârșitul sec.al XIX-lea și la începutul sec.al XX-lea de către Gr.Tocilescu, I.Moisil, R.Netzhamer¹.

Punctul de cercetare - Câmpul lui Pătru - a fost stabilit în primăvara anului 1980, în urma unei perieghere întreprinsă de către un colectiv de la Institutul de arheologie din București, Muzeul Național de Istorie al R.S.România și Muzeul județean din Tîrgu Jiu².

Campania arheologică din perioada 18 august-6 septembrie 1980 și-a propus stabilirea planului și grosimii zidurilor de fundație aparținând uneia dintre construcții. Precizăm că zidul a fost scos, în bună parte, în ultimile patru decenii, piatra fiind folosită la construcții moderne. În aceeași perioadă, proprietarul terenului a golit interiorul pivniței, făcând foarte dificilă surprinderea aici a unei stratigrafii.

Fundația construcției este realizată din bolovani de piatră, de diferite dimensiuni, legați cu mortar. Suprafața interioară a zidului apare aproximativ netedă. Mortarul, de culoare alb-gălbui, are în compoziție nisip cu granulație mare, mici pietricele și var. Zidurile au păstrat o înălțime ce variază, de la nivelul solului actual până la talpa zidăriei, de la 2,30 m la 2,60 m.

De jur împrejurul incăperii, la înălțimea de 0,40 m de la solul viu, în zidul de bolovani a fost lăsată o retragere având dimensiunile de 16 cm x 10 cm, în scopul fixării pardoselii.

Construcția cercetată este de plan dreptunghiular, cu dimensiunile în interior de 14,30 x 7,70 m. Orientarea, raportată la lungime, este SV-NE (fig.1).

Pe lungimea incăperii s-a trasat secțiunea (S) III, cu dimensiunile 13 m x 1,50 m. S-a surprins parțial nivelul de construcție, sesizat printr-o peliculă subțire de mortar. Pe mijlocul incăperii, dispuse la distanțe egale una de alta, respectiv la 3,50 m, 7 m și 10,50 m, începând de la zidul de NE spre cel de SV, fixate în solul viu, au fost găsite: o rășniță de mână cu diametrul de 0,38 m; o piatră de moară cu diametrul de 1,07 m și grosimea de 0,22 m, precum și un fragment de piatră de moară, având raza de 0,48 m. Piatra de moară se află plasată

în mijlocul încăperii. Aceste elemente foloseau probabil în construcție, la susținerea unor stilpi de lemn (popi) sau de zidărie, pentru planșeul pe care îl considerăm a fi fost drept.

Secțiunea s-a prelungit, depășind zidul de NE cu 5 m, ceea ce a permis stabilirea grosimii acestuia, egală cu 0,80 m. Sânțul de fundație, săpat perfect vertical, a fost apoi căptușit cu bolovanii temeliei.

Menționăm că la spăcluirea zidului de NV au fost găsite țigle, cărămizi și olane romane, aduse probabil de la o construcție romanică, ce va trebui căutată în apropiere³.

Cercetări viitoare sperăm să întregească datele noastre privind locuința menționată mai sus; materialul din care a fost realizată elevația, amplasarea intrării, noi elemente de plastică decorativă.

La distanța de 10 m și paralel cu zidul de sud-est al construcției, notate de noi cu "A", s-a trasat S II (77 m x 1,50 m). Secțiunea, având rol de control, s-a adăugat pînă la 0,60 m (sol viu). Nu au fost surprinse urme de zidărie. Fragmentele ceramice sunt asemănătoare tipologic celor din S III.

În aceeași campanie arheologică, la circa 50 m est de același zid, a fost cercetată parțial o nouă construcție - "B" -, dezafectată în mare parte de lucrările agricole. Pentru a stabili planul acesteia s-a trasat secțiunea (S) I (30 m x 1,50 m), orientată NE-SV și casetele I A (3 m x 1,50 m) și I B (2,50 m x 1,50 m), cu un martor de 0,50 m între ele. Au fost dezvelite parțial două ziduri, orientate NV-SE, grosimea lor fiind de 0,80 m, iar distanța dintre ele de 7 m. În stadiul actual al cercetărilor nu putem aprecia dacă această dimensiune aparține lărimii sau lungimii construcției.

Materialul arheologic recoltat constă, în exclusivitate, din fragmente ceramice, constituind deocamdată și singurul element de datare.

Din seria ceramicii nesmălituite amintim fragmentele aparținând vaselor mici și mijlocii: oale-borcan, cănișe, pahare.

Ceramica este lucrată la roată, dintr-o pastă omogenă, compactă, în unele cazuri nisipul folosit ca degresant având bobul destul de mare. O parte din fragmentele ceramice prezintă urmele unei arderi secundare.

Ornamentarea obișnuită constă în incizii orizontale, aplicata izolat sau în registre pe umerii vaselor, mai rar pe buze, sau din linii în val. În unele cazuri, mai rare, apare un decor combinat: registrul de incizii orizontale traversate de o linie vălurită (fig. 2/3). Se constată existența mai multor tipuri de buze (fig. 3), unele găsindu-și analogii, pentru perioada secolelor XIV-XV, în Cîmpia Română⁴ sau în Oltenia⁵.

Ceramica smălituită este reprezentată de cahle, plăci și discuri decorative (fig. 4-5), ca și de farfurii cu fundul inelar. Putem menționa două fragmente de cahle lucrate în tipar, având marginea ușor smălită (5 mm). Pe aceste cahle apare reprezentat un personaj purtând haină lungă, cu falduri, brodată la poale (fig. 5/2-3). Smalțul este de culoare verde deschis. Cahlele, destul de numeroase, provin de la pră-

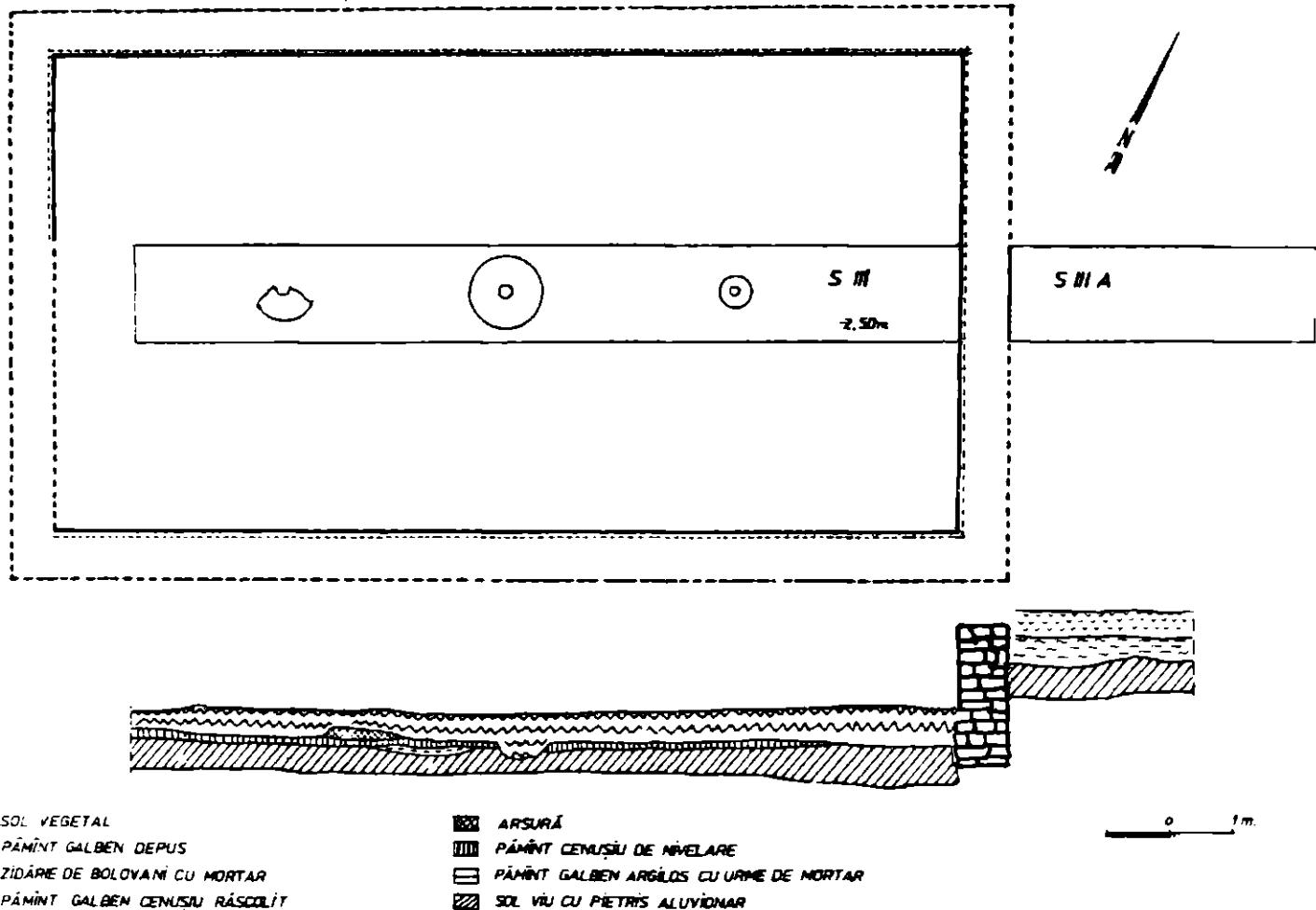

Fig.1.-Polata, jud.Gorj - planul locuinței nr.1 și profilul secțiunilor III și III A.

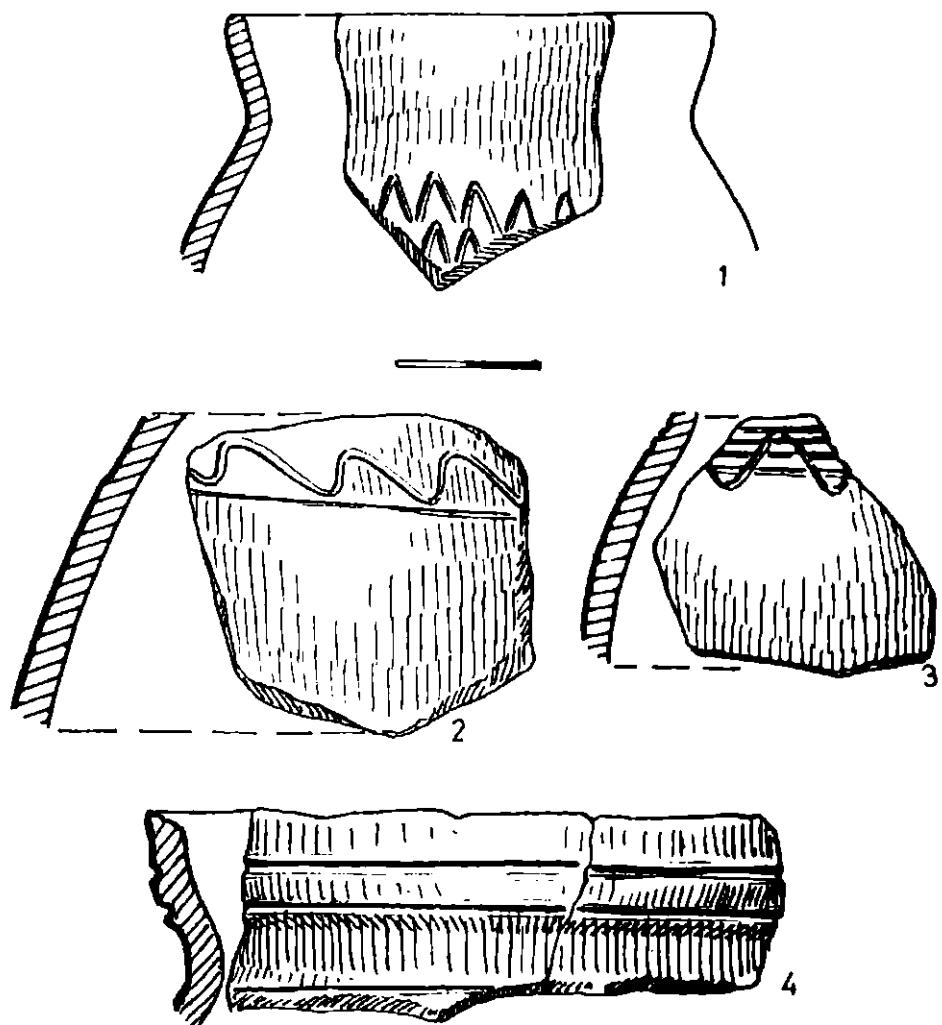

Fig. 2.-Ceramică de uz comun, sec. XV-XVI.

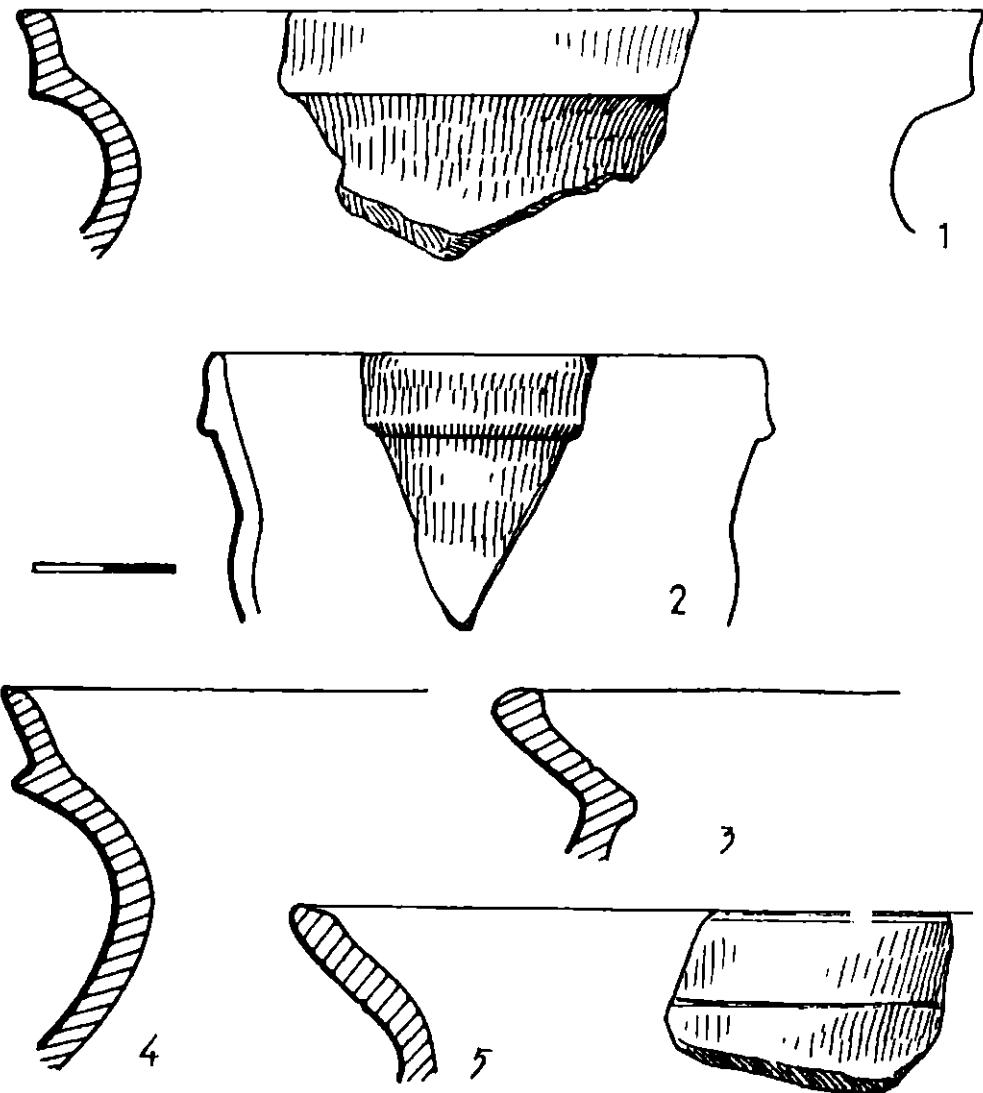

Fig.3.-Ceramică de uz comun, sec.XV-XVI.

bușirea unei sobe, aflate la parterul construcției.

Cercetările viitoare sperăm să aducă elemente în plus asupra ceramicii medievale gorjene.

Dimensiunile și tehnica de construcție a pivnișelor cercetate, ca și cahlele și discurile decorative ne îndreptățesc presupunerea că ne aflăm în fața unor case boierești, a căror ultimă perioadă de funcționare a fost sec. XVI.

Utilizarea pietrelor de moară ca bază de susținere a popilor sau a unor stâlpi de zidărie trebuie pusă în legătură cu meșteșugul morăritului, ocupație străveche, amintită, de altfel, destul de des pentru această zonă geografică în documentele noastre medievale.

Campaniile arheologice viitoare și propun dezvelirea și a celorlalte construcții, a eventualei necropole și a edificiului de cult, precizarea datării și a caracterului așezării, adăugindu-se astfel noi date privitoare la evul mediu în județul Gorj, județ ce detine pentru spațiul sud-carpatic cel mai mare număr de localități menționate în documentele sec. XIV-XV⁶.

Polata medievală, credem, de altfel, că trebuie logată și de naștere și dezvoltarea orașului Tîrgu Jiu, de care o desparte doar Dealul Tîrgului.

N O T E

- 1 Grigore Tocilescu, Note arheologice, la Biblioteca Academiei R.S. România, Ms.rom. 5141, f.18-19; Iuliu Moisil, Repertoriu de localitățile istorice, preistorice și a. din județul Gorj, extras din "Arhivele Olteniei", an.V, nr.24, Scrișul Românesc - Craiova, p.3; Raymund Netzhammer, Aus Rumänien, Band I., Verlagsanstalt Benziger, New York, Cincinnati, Chicago, 1909 p.348-349.
- 2 La periegheză au participat: dr. Radu Popa, Ion Chicideanu, Venera Rădulescu și Gheorghe Calotoiu.
- 3 Cărămizi romane în localitatea Polata au fost semnalate de tov. Udris-te Elena, directoarea Muzeului din Tîrgu Jiu, încă din anul 1955. Trei exemplare se află în colecțiile acestui muzeu, având nr. de inventar 406, 407, 408.
- 4 N. Constantinescu, Coconi, un sat din Cîmpia română în epoca lui Mircea cel Bătrân, Edit. Academiei, 1972, p.249, planșa XV/5,11, p. 250, planșa XVI/1,3.
- 5 Gh.I. Cantacuzino, Ceramica medievală descoperită la Vodita prin săpăturile din anul 1970, în Cercetări arheologice, III, MIRSR, București, 1979, p.441, fig.1/2,11,12.
- 6 N. Constantinescu, op.cit., p.201-210; "Sate existente și astăzi, păstrându-și denumirea străveche", lista nr.1. Sunt semnalate 87 așezări, ceea ce reprezintă 27% din satele menționate în spațiul de la sud de Munții Carpați.

LES RECHERCHES ARCHÉOLOGIQUES DE POLATA,
DÉP. DE GORJ

Résumé

À Polata, commune de Bîrsesti, dép. de Gorj, localité située sur la rive gauche de la rivière de Sușița, à approximativement 4 km nord-ouest du municipie de Tîrgu Jiu, ont été identifiées les fondations en pierre de quatre constructions médiévales.

Les recherches entreprises entre 18 août-6 septembre 1980 ont établi le plan, les dimensions (14,30 m x 7,70 m) aussi bien que l'épaisseur des murs (0,80 m) d'une des ces constructions.

L'inventaire découvert, formé exclusivement de matériel céramique non-émaillé (fragments de vases petits et moyens; pots, coupes à pied annulaire etc.) ou émaillé (carreaux de poêle, disques ornementaux et assiettes) nous permettent de dater l'ensemble aux XVe-XVIe siècles.

LÉGENDE DES FIGURES

Fig.1.-Poata, dép.de Gorj - le plan de l'habitation no 1 et le profil des sections III et III A.

Fig.2-3.-Céramique usuelle, des XVe-XVIe siècles.

Fig.4-5.-Céramique décorative, émaillée, des XVe-XVIe siècles.